

ЗВІТ

ПРО РЕЗУЛЬТАТИ дослідження інструментів для залучення додаткових ресурсів задля гендерно чутливого та інклюзивного відновлення громад України

БРІФ

Дослідження проведено протягом січня-березня 2026 р.
Інструментарій дослідження - онлайн-опитування представників/-ць органів місцевого самоврядування (69 анкет громад з 16 областей України); глибинні інтерв'ю з експертками, фокус-групові дослідження; кабінетне дослідження та ін.

ПОВНИЙ
ЗВІТ

Цей звіт став можливим завдяки підтримці норвезького народу, наданій через Міністерство Закордонних Справ Норвегії (МЗС Норвегії) у рамках проєкту «Побудова гендерно інклюзивного відновлення разом з жіночим рухом України» (GEN-Відновлення), що впроваджується Українським Жіночим Фондом у консорціумі з FOKUS (Норвегія) та ГО «Ла Страда - Україна». Відповідальність за зміст інформації несе Громадська організація «Бюро гендерних стратегій та бюджетування». Інформація, що представлена у цьому звіті, не завжди відображає погляди МЗС Норвегії або Уряду Норвегії.

Практичне застосування гендерного підходу в процесі стратегічного та програмного планування громад

За результатами опитування затверджені **Стратегії розвитку громади** мають **83%** громад, **58%** - плани безбар'єрності (може свідчити про пріоритетність цього напрямку на місцевому рівні); **17%** - мають окремі програми або плани відновлення (громади можуть інтегрувати відповідні питання у стратегічні документи розвитку).

Дослідження показало значний розрив між теоретичною обізнаністю та практичним **застосуванням гендерних інструментів** у роботі працівників/-ць ОМС - лише у **6%** громад ці інструменти інтегровані у повсякденні управлінські процеси. **24%** громад мають потребу у постійному консультативному супроводі, додаткових інструкціях, чек-листах тощо. У **5%** громад інструменти гендерного підходу не застосовуються.

Основний виклик - перехід до практичного застосування знань з гендерної тематики.

Результати дослідження демонструють мозаїчність **використання інструментів гендерного підходу**. Спостерігається чіткий розрив між збором первинної інформації та її подальшою фаховою аналітичною обробкою для виявлення гендерних розривів.

Найбільш поширеними в громадах є оцінка потреб мешканців і мешканок (у **67%** громад), збір даних з розподілом за статтю та іншими ознаками (**45%**). Лише **26%** громад здатні трансформувати цю статистику в якісний аналіз.

Консультації з цільовими групами як прямий діалог із різними групами жінок і чоловіків проводиться лише у кожній четвертій громаді (**23%**), а аудит безпеки застосовують **17%** громад.

Найменш поширеною є оцінка гендерного впливу (**7%**), а **15%** громад не застосовують жоден гендерний інструмент у своїй діяльності.

Рекомендації органам місцевого самоврядування:

- **Збирати та аналізувати** дані, розподілені за статтю та іншими релевантними ознаками та **створювати/оновлювати** гендерні профілі для використання при плануванні та впровадженні місцевих політик;
- При створенні робочих груп з розробки стратегічних та програмних документів **залучати** учасників/-ць від громадськості, що представляють інтереси різних груп жінок та чоловіків, зокрема вразливих;
- **Використовувати** Глосарій гендерно чутливого відновлення (див. QR-code);
- **Брати участь** у навчаннях та **залучати** експертну підтримку для ефективного впровадження гендерного підходу в управління на місцевому рівні;

- **Посилити** аналітичні компетенції представників/-ць різних структурних підрозділів ОМС для проведення гендерного аналізу, гендерного аудиту тощо;
- **Враховувати** практичні рекомендації «10 блоків гендерно інклюзивного відновлення» при розробці стратегічних та планувальних документів (див. QR-code);
- **Включати** гендерно чутливі індикатори до системи моніторингу та оцінки впровадження місцевих стратегій та програм.

Впровадження гендерного підходу в бюджетному процесі

Процес врахування гендерних аспектів в бюджетному процесі носить фрагментарний характер, що не впливає на зміну становища різних груп жінок та чоловіків. Низький рівень проведення гендерного аналізу (13%) в громадах є головною перешкодою для реального впровадження гендерно орієнтованого підходу в бюджетний процес.

Респондентам/-кам було важко відповісти на питання щодо практичного застосування гендерно орієнтованого бюджетування в громаді (41%). Громади потребують експертної підтримки та супроводу.

За результатами опитування, громади визначили наступну ієрархію пріоритетів при виборі проєктів для фінансування:

- 62% - соціально-економічна доцільність
- 49% - інклюзивність та безбар'єрність
- 45% - стратегічна доцільність
- 15% - екологічна сталість
- 15% - вплив на потреби різних груп жінок і чоловіків.

Найбільш поширеною практикою при підготовці публічних інвестиційних проєктів є включення заходів з безбар'єрності – 64% респондентів/-ток. Досить мало громад проводять гендерний аналіз потенційного проєкту відновлення (9%) та консультуються з різними зацікавленими сторонами (10%). Водночас 47% опитаних вказали на потребу у методичній допомозі щодо врахування гендерного та інклюзивного підходів.

16% громад не виділяють гендерні аспекти, оскільки розглядають проєкти як суто технічні.

Підходи до врахування гендерного та інклюзивного аспектів в проєктах залишаються фрагментарними – домінує безбар'єрність, тоді як гендерний аналіз, оцінка гендерного впливу застосовуються обмежено.

67% громад залучають міжнародну технічну допомогу для реалізації публічних інвестиційних проєктів, що додатково стимулює громади впроваджувати гендерний підхід.

Рекомендації органам місцевого самоврядування:

- **Забезпечити** практичне впровадження гендерного підходу на всіх стадіях бюджетного процесу;
- При визначенні пріоритетів фінансування **враховувати** результати гендерного аналізу, оцінки гендерного впливу, оцінки потреб з метою подолання гендерних розривів та досягнення гендерної рівності.
- При внесенні інформації про публічні інвестиційні проєкти громади:
 - **врахувати** результати гендерного аналізу у відповідній сфері, дані гендерного профілю, рекомендації гендерного аудиту при заповненні розділу «Проблеми та способи їх вирішення внаслідок реалізації проєкту»;
 - при заповненні розділу «Стійкість та інклюзивність проєкту» **визначити** потенційні гендерні ризики проєкту та можливі способи їх подолання; **проаналізувати**, наскільки проєкт покращує доступ жінок до послуг; **провести** консультації з організаціями громадянського суспільства, які представляють жінок та вразливі групи для актуалізації їх потреб.

Впровадження гендерно чутливих послуг

Головною перешкодою у впровадженні гендерно чутливих управлінських підходів та послуг для **64%** громад є брак фахівців.

Доступність послуг. **48%** громад впровадили мобільні формати послуг (ЦНАПи, амбулаторії, ЦНСП), що сприяє наближенню сервісів до мешканців. Водночас **25%** зосереджують послуги в адміністративних центрах, а **23%** забезпечують доступ лише до базових послуг за

місцем проживання.

Безпека послуг. Більшість громад посилили безпекову інфраструктуру: **86%** облаштували пункти незламності та обігріву, **64%** встановили відеоспостереження, **61%** - вуличне освітлення, **58%** - укриття в об'єктах соціальної інфраструктури. Водночас лише **30%** забезпечили безбар'єрність та стабільність критичної інфраструктури.

Освітні послуги та догляд за дітьми

Результати дослідження свідчать про адаптацію освітніх послуг до безпечових викликів. Найпоширенішими є електронна черга до дитсадків (**44%**), програма «ЄЯсла» (**29%**) та «Муніципальна няня» (**26%**).

У громадах із підвищеними ризиками розвиваються альтернативні формати, спрямовані на подолання освітніх втрат і соціалізацію дітей: освітні хаби (**19%**), цифрові освітні центри (**9%**) та мобільні освітні команди (**8%**).

Медичні послуги

У більшості громад (**73%**) доступна національна програма «Скринінг здоров'я 40+», **59%** впровадили послуги з ментального здоров'я, а **42%** забезпечили доступ до реабілітації для ветеранів/ок і цивільних.

Спостерігається тенденція до наближення послуг до користувачів: **32%** громад використовують мобільні медичні бригади, **26%** - мобільні аптечні пункти. Водночас **12%** громад залишаються орієнтованими на стандартні формати надання медичної допомоги.

Соціальні послуги

Громади демонструють високу адаптивність у розвитку соціальних послуг. Найпоширенішими є соціальний супровід сімей у складних життєвих обставинах (**71%**), послуги з формування життєстійкості (**64%**), підтримка дітей-сиріт (**62%**) та супровід під час інклюзивного навчання (**52%**).

Водночас послуги раннього втручання (**29%**) та денного догляду для дітей з інвалідністю (**25%**) залишаються обмежено доступними.

Високий рівень впровадження послуг соціальної адаптації ветеранів і їхніх сімей (**44%**) свідчить про реагування громад на виклики війни.

Дослідження також показує відсутність комплексної системи підтримки постраждалих від домашнього та гендерно зумовленого насильства: у **45%** громад діють мобільні бригади допомоги, **16%** мають притулки, тоді як **25%** взагалі не створили спеціалізованих сервісів.

Рекомендації органам місцевого самоврядування:

- **Збирати та аналізувати** дані щодо цільових груп отримувачів послуг; потреб та інтересів цільових груп отримувачів послуг; рівня розвитку інфраструктури, зокрема щодо її доступності; перешкод у доступі до послуг та ін.
- **Вносити зміни** (за можливості) в алгоритми надання публічних послуг для забезпечення їх доступності, безпечності за результатами проведення оцінки потреб, гендерного аналізу, гендерного аудиту тощо.
- **Оцінювати** гендерну чутливість публічних послуг за характеристиками: наявність, доступність, прийнятність, безпечність, адаптивність.